



## คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ: ต้นแบบของครูดี Features of the Teacher to the Students Impressed: Master of Teacher

เรืองวิทย์ นนทภา<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup>หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น  
เลขที่ 120 ถนนมหิดล ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานภาพของครูที่ผู้เรียนมีความประทับใจ 2) ศึกษาคุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ และ 3) ศึกษาศึกษาเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนประทับใจครู เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในรายวิชาความเป็นครู (GDT601) ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีการศึกษา 2557 ทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 174 คน โดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิดให้นักศึกษาระลึกถึงคุณครู หรืออาจารย์ที่เคยสอนเพียง 1 คน ที่มีความประทับใจมากที่สุดที่ยังระลึกถึงและยึดถือเป็นแบบอย่างของครูดีและเขียนบรรยายคุณลักษณะที่ประทับใจในด้านต่าง ๆ รวมทั้งบรรยายเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความประทับใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูที่ผู้เรียนมีความประทับใจกลุ่มใหญ่เป็นครูที่เคยสอนในระดับมัธยมศึกษา เป็นครูที่สอนในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ครูที่เคยสอนระดับประถมศึกษาอยู่ในความประทับใจของผู้เรียนบางคน นานมากกว่า 20 ปี จะเป็นครูที่สอนต่อเนื่องมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษา 2) คุณลักษณะที่ผู้เรียนประทับใจในทุกระดับชั้น มี 5 ด้านคือ คุณลักษณะส่วนตัว การสอนวิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ 3) เหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียน มีความประทับใจ คือการช่วยเหลือลูกศิษย์ที่มีปัญหา เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูกศิษย์ ครูได้แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ จนประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและโครงการ

### คำสำคัญ

คุณลักษณะของครู ต้นแบบของครูดี

\* ผู้เขียนหลัก

อีเมล : nruangwit@yahoo.com

## Abstract

The objective of this research were to 1) study the status of teachers that students impressed 2) study the characteristics of the teacher that students impressed and 3) study the incidence that made student impressed teacher. It's a teaching and learning research which led to the management of the course GDT 601 (Actualization for Teachers) in Certificate of Teachers Profession curriculum of 2557 academic year at Far Eastern University. The total of 174 students were assigned to write the character and the situational activities of the most profound and impressive teacher. The data were analyzed by content analysis

The research found that 1) the most of the impressive teachers were of secondary schools who taught in the fields of Science, Mathematics and English language. Teachers who had been taught in kindergartens through primary schools more than 20 years were among the profound and impressive teachers as well 2) the impressive characters described as personal characteristics, teaching performance, academic scholarship, ethics and human relations 3) the situational activities that led to students' impression were brought by students' advisers who inspired and encouraged students to fulfill students' goals.

## Keywords

Features of the Teacher, Master of Teacher

## บทนำ

การสร้างบัณฑิตให้เป็นคนเก่งและคนดี เป็นความปรารถนาและความใฝ่ฝันของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง ด้วยเหตุนี้นโยบายการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงพยายามดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้นิสิตนักศึกษาของตนเป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ด้วยการเปิดรายวิชาที่สร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นิสิตนักศึกษามากขึ้น ขณะเดียวกันก็พยายามสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาเรียนต่าง ๆ ที่เปิดสอนอยู่ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างหรือพัฒนาจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย

แม้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จะพยายามดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ก็ตาม แต่สิ่งหนึ่งที่ละเลยไม่ได้ก็คือการมี “แม่แบบที่ดี” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมี “ครูที่ดี” ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานเชื่อมโยงความรู้และคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งในเรื่องนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญอยู่มากทีเดียว จึงได้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้น แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไม่สามารถครอบคลุมคุณสมบัติของ “ครูดี” ได้ทั้งหมด เนื่องจากสภาพความเป็นจริงครูมีหน้าที่เพียงแต่การสอนหรือมีผลงานทางวิชาการออกมาสู่สังคมภายนอกเท่านั้น แต่ยังต้องทำหน้าที่เป็นแม่แบบที่ดี และสามารถสร้างความรู้สึกรับประกันและความมั่นคงทางจิตใจให้เกิดขึ้นในตัวศิษย์ได้อีกด้วย (ริเอ็องรอง รัตนวิไลสกุล, 2545)



นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 7 ที่กล่าวไว้ว่าต้องมุ่งหวังปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ และความเคารพกฎหมาย ให้รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และใฝ่เรียนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่ามาตรา 7 ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการกำหนด พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอนซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้ ครูผู้สอนจะต้องมีความพร้อมใน 5 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม ด้านสังคม และด้านการปฏิบัติตน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในปีการศึกษา 2557 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับอนุมัติจากครุสภาให้เปิดดำเนินการหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูโดยมีผู้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในหลักสูตรจำนวน 174 คน และตามโครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนดรายวิชา GDT601: ความเป็นครู สำหรับผู้เรียนได้ลงทะเบียนเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ รวมถึงทักษะด้านปัญญาและทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ตลอดจนทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สอดคล้องมาตรฐานผลการเรียนรู้ ตามที่หลักสูตรกำหนด

เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์รายวิชา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพจริงของ นักศึกษายาไ้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ในหัวข้อ “ครูดีที่พึงประสงค์” โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มอบหมายงาน ให้นักศึกษาทุกคนได้รำลึกภาพของครูดีที่นักศึกษาประทับใจในอดีตได้มาจนถึงปัจจุบัน และนำภาพประทับใจ เหล่านั้นมาร้อยเรียงเป็นความเรียงเพื่อสะท้อนภาพคุณลักษณะของครูดีของนักศึกษาแต่ละคน

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานภาพของครูที่ผู้เรียนมีความประทับใจ
2. ศึกษาคุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ
3. ศึกษาเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนประทับใจครู

## วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ที่ลงทะเบียนรายวิชาความเป็นครู (GDT601) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 174 คน

### 1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เป็นแบบสอบถามปลายเปิดกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระลึกถึงคุณครู หรืออาจารย์ 1 ท่าน ที่ประทับใจ และยังสามารถจำภาพของท่านได้ โดยให้อธิบายคุณลักษณะส่วนตัว การสอน และการแสดงออกด้านต่างๆ ของคุณครูท่านนั้น ที่เป็นเหตุให้กลุ่มตัวอย่างยึดถือเป็นแบบอย่างของครูที่ดี พร้อมทั้งให้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความประทับใจในคุณครูท่านนั้น

### 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แจกแบบสอบถามในชั่วโมงแรกของการเรียน รายวิชาความเป็นครู คือวันที่ 30 - 31 สิงหาคม 2557 และอาจารย์ผู้สอนได้ชี้แจงการตอบแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจ กำหนดการส่งกลับในชั่วโมงเรียน ของสัปดาห์ที่ 4 คือ วันที่ 20-21 กันยายน 2557 ซึ่งเป็นวันที่เรียนเนื้อหาครูดีที่พึงประสงค์

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อเขียนจากแบบสอบถามของตนเอง เพื่อสรุปคุณลักษณะสำคัญของครูที่ตนประทับใจ และลักษณะเหตุการณ์ที่ประทับใจ และนำมาสังเคราะห์ร่วมกับกลุ่มโดยอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กำหนดกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมการอภิปรายในชั้นเรียน

3.2 ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์และสังเคราะห์คำตอบของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวม เพื่อให้ได้ประเภทข้อคุณลักษณะส่วนตัว และลักษณะของเหตุการณ์ที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความประทับใจ

## ผลการวิจัย

### 1. สถานภาพของครูที่ผู้เรียนประทับใจ

ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับชั้นที่สอน รายวิชาที่สอน และจำนวนเวลา (ปี) ที่ผ่านมา ดังเสนอในตารางที่ 1-2 ดังนี้

#### ตารางที่ 1

วิชาเรียนที่นักเรียนประทับใจการสอนของครู แยกตามระดับการศึกษา

| วิชา             | ประถม         |        | มัธยม         |        | อุดมศึกษา     |        |
|------------------|---------------|--------|---------------|--------|---------------|--------|
|                  | จำนวน         | ร้อยละ | จำนวน         | ร้อยละ | จำนวน         | ร้อยละ |
| ภาษาไทย          | 13            | 26.53  | 8             | 8.69   | 3             | 9.68   |
| คณิตศาสตร์       | 7             | 14.29  | 15            | 16.30  | 2             | 6.45   |
| วิทยาศาสตร์      | -             | -      | 21            | 22.83  | 9             | 29.03  |
| ภาษาอังกฤษ       | 4             | 8.16   | 10            | 16.87  | -             | -      |
| ทุกวิชา          | 17            | 34.69  |               |        |               |        |
| ภาษาต่างประเทศ   |               |        | 8             | 8.69   |               |        |
| สังคมศึกษา       |               |        | 9             | 9.78   |               |        |
| ธุรกิจ           |               |        | 7             | 4.62   |               |        |
| ดนตรี/นาฏศิลป์   |               |        | 4             | 4.35   |               |        |
| พลศึกษา          |               |        | 4             | 4.35   |               |        |
| อื่น ๆ           | 8             | 16.33  | 6             | 6.52   | 15            | 48.39  |
| ที่ปรึกษาโครงการ |               |        |               |        | 2             | 6.45   |
| รวม              | 49<br>(28.49) | 100    | 92<br>(53.49) | 100    | 31<br>(18.02) | 100    |

หมายเหตุ : ไม่ระบุวิชาเรียนจำนวน 2 คน เป็นครูระดับอนุบาลศึกษา

จากตารางที่ 1 แสดงวิชาเรียนที่นักเรียนประทับใจการสอนของครูแยกตามระดับการศึกษาโดยในระดับประถมศึกษา นักเรียนประทับใจการสอนทุกรายวิชาและการสอนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ระบุเฉพาะเจาะจง ในระดับมัธยมศึกษา รายวิชาที่นักเรียนประทับใจการสอนโดดเด่น คือ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และในระดับอุดมศึกษา รายวิชาที่นักศึกษาประทับใจการสอนของอาจารย์กระจายมาก ยังโดดเด่นอยู่กับการสอนวิชาในสายวิทยาศาสตร์

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของครูที่ผู้เรียนประทับใจ พบว่ากลุ่มใหญ่เป็นครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 53.49 รองลงมาคือครูที่สอนในระดับประถมศึกษา และอาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา

## ตารางที่ 2

จำนวนปีที่ผ่านมามีเคยเรียนกับครู/อาจารย์ที่ประทับใจ

| จำนวนปี       | จำนวนคาบ | ร้อยละ | ระดับชั้น |
|---------------|----------|--------|-----------|
| 20 ปีขึ้นไป   | 22       | 17.74  | ประถม     |
| 17-19         | 10       | 8.07   |           |
| 14-16         | 25       | 20.16  |           |
| 11-13         | 25       | 20.16  |           |
| 8-10          | 22       | 17.74  |           |
| 5-7           | 16       | 12.90  | มัธยม     |
| น้อยกว่า 5 ปี | 4        | 3.23   |           |
| รวม           | 124      | 100.00 | อุดมศึกษา |

หมายเหตุ : ไม่ระบุจำนวนปี จำนวน 50 คน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่เคยเรียนกับครูที่ประทับใจในเวลาที่ผ่านมานานที่สุด คือ มากกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาที่มีบางคนที่เคยเรียนกับครูตั้งแต่อยู่ระดับอนุบาลศึกษา จำนวนผู้เรียนที่เคยเรียนกับครูในระดับมัธยมศึกษา อยู่ในช่วงเวลา 8-16 ปีที่ผ่านมา

### 2. คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจ

ได้นำเสนอผลการวิจัยแยกตามระดับชั้นที่ครูสอนตามลำดับ คือ ชั้นอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ดังนี้

#### 2.1 คุณลักษณะที่ประทับใจของครูอนุบาลศึกษา

เน้นคุณลักษณะโดยภาพรวม ไม่สามารถจัดประเภทคุณลักษณะได้ดังนี้เอาใจใส่ดูแล เป็นห่วงเป็นใย คอยแนะนำสั่งสอนลูกศิษย์ทุกคน มีความอดทนที่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการอยู่กับเด็ก ที่มีพฤติกรรมหลากหลายเสมือนเป็นแม่ที่ต้องดูแลลูกหลายคนในเวลาเดียวกัน คุณครูเรียกตัวเองว่า “แม่” และเรียกนักเรียนว่า “ลูก” ทุกครั้ง

จำลูกศิษย์ได้ดีทุกคน สนใจติดตามความก้าวหน้าของลูกศิษย์ถามข่าวคราวของลูกศิษย์ อยู่เสมอ

#### 2.2 คุณลักษณะที่ประทับใจของครูประถมศึกษา

ผลการวิเคราะห์คำตอบของผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มคุณลักษณะที่ประทับใจได้ 6 ด้าน คือ คุณลักษณะส่วนตัว การสอน วิชาการ จรรยาบรรณ มนุษย์สัมพันธ์ และกิจกรรมโรงเรียนได้นำเสนอคุณลักษณะย่อยของแต่ละด้านดังนี้



### 2.2.1 ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

1) พุดเสียงดังฟังชัด ฉะฉาน สุภาพอ่อนโยน คุยเก่งมีมุขตลก อารมณ์ดี ร่าเริง แจ่มใส ยิ้มง่าย มีมิตรสัมพันธ์ที่ดี 2) แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีบุคลิกน่าเกรงขาม 3) แสดงออกถึงความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ มีความห่วงใยศิษย์ทุกคน คอยติดตามเอาใจใส่ให้นักเรียนทุกคน ทั้งในและนอกโรงเรียน 4) ยินดีเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนทุกเรื่อง ให้คำแนะนำสั่งสอนแนะแนวทางในการเรียนและการดำเนินชีวิต ให้กำลังใจอยู่เสมอ เพื่อผลักดันให้นักเรียนเรียนจบและได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา และ 5) เอาใจจริงเอาใจในเรื่องระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความสะอาด และความรับผิดชอบในตนเอง ซึ่งคุณครูเองได้ทำเป็นตัวอย่าง

### 2.2.2 ด้านการสอน

1) มีเทคนิคการจูงใจที่ดีให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน 2) ผลักดันให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมวิชาการ และกีฬา 3) ติดตามการทำงานของนักเรียนทุกคน และคอยอธิบายช่วยเหลือเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ 4) มีเทคนิค และวิธีสอนที่ทำให้ นักเรียนเข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ 5) ใช้คำถามที่ชวนให้นักเรียนคิด และใช้ปฏิภาณไหวพริบ

### 2.2.3 ด้านวิชาการ

1) มีความรู้ ความสามารถในทุกเรื่องทั้งด้านวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา 2) มีความคิดสร้างสรรค์ 3) คิดแก้ปัญหาเก่ง ตัดสินปัญหาโดยใช้เหตุผลใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ 4) สอนได้ทุกวิชา ครูเป็นทุกอย่างในโรงเรียน ตั้งแต่ครูใหญ่ ครูผู้สอน และภารโรง และ 5) มีความรู้รอบตัวในทุกๆ ด้าน

### 2.2.4 ด้านจรรยาบรรณ

1) เป็นแบบอย่างของครูที่ดี 2) ใช้จ่ายอย่างประหยัด มีความขยัน/อดทน 3) ประพฤติตนเหมาะสม เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม 4) ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) เป็นมีเหตุผล ใครทำผิดก็ว่าผิด และได้รับโทษ ใครทำถูกก็ได้รับคำชมเชย ค่ายกย่อง

### 2.2.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์

1) สามารถคุยได้ทุกเรื่อง พร้อมให้ความช่วยเหลือลูกศิษย์ 2) เป็นกันเองกับ ผู้ปกครอง จำชื่อผู้ปกครองทุกคนได้ 3) มีความผูกพัน ห่วงใยศิษย์เสมอ แม้จะเรียนจบไปแล้ว ติดตามข่าวคราว และความก้าวหน้าของลูกศิษย์ และ 4) ไปเยี่ยมบ้านลูกศิษย์เสมอ โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหา

### 2.2.6 กิจกรรมโรงเรียน

1) เสียสละต่อโรงเรียน หุ่มเททุกอย่างเพื่อให้โรงเรียนก้าวหน้า 2) ไม่เอาเปรียบเพื่อนครู 3) รักโรงเรียน ไม่ยอมย้ายไปไหนคิดว่าห้องเรียนคือบ้านหลังที่สองที่ต้องดูแล 4) ทำงานอุทิศตนเพื่อโรงเรียนและลูกศิษย์ และ 5) รับผิดชอบต่อกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนโดยมีความสามารถพิเศษหลายๆ ด้าน นอกจากความรู้ในวิชาการ เช่น พิธีกร ดนตรี ยุวภาษา งานหัตถกรรม งานศิลปะประดิษฐ์

## 2.3 คุณลักษณะที่ประทับใจของครูมัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์คำตอบของผู้เรียน สามารถจัดกลุ่มคุณลักษณะได้ 5 ด้าน ดังนี้ คุณลักษณะ ส่วนตน การสอนวิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ ได้นำเสนอคุณลักษณะย่อยของแต่ละด้าน ดังนี้

### 2.3.1 คุณลักษณะส่วนตน

1) แต่งกายเรียบร้อย สวยงามสมวัย สะอาดดูภูมิฐาน กระฉับกระเฉง 2) พูดเสียงดัง ไพเราะ สุภาพเรียบร้อย เป็นกันเอง อธิบายดี ทักทายนักเรียนทุกคน 3) ดูเจ้าระเบียบ แต่ใจดี ตรงไปตรงมา มีความจริงใจ 4) ร่าเริง แจ่มใส มีอารมณ์สนุกสนาน ยิ้มง่าย มีรอยยิ้มที่ทำให้กำลังใจนักเรียน จำชื่อนักเรียนที่เคยสนได้เป็นอย่างดี และ 5) ดูแลเอาใจใส่นักเรียน ติดตามนักเรียนที่มีปัญหาทั้งการเรียน การดำเนินชีวิต เป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

### 2.3.2 ด้านการสอน

1) สอนสนุก มีอารมณ์ขันมีมุขตลก มีความสุขเมื่อได้เรียนกับคุณครู เรียนแล้ว ไม่เครียด 2) สนับสนุนผลักดันให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลายอย่าง 3) สามารถสอนสิ่งยากให้เข้าใจ ง่าย ทำให้นักเรียนอยากติดตามแล้วเรียนมากยิ่งขึ้น 4) นำประสบการณ์ ความรู้ใหม่ ๆ ประยุกต์ใช้ในการสอน ได้หลากหลาย และ 5) สอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่ต้องการความรู้เพิ่มขึ้น และช่วยติวนักเรียนที่ได้เกรด 0 ให้ผ่าน

### 2.3.3 ด้านวิชาการ

1) มีความรู้ในสิ่งที่สอนอย่างแตกฉาน นักเรียนสงสัยเรื่องใดสามารถอธิบายได้ อย่างไม่ติดขัด 2) ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และ 3) มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง ได้แก่ ดนตรี กีฬา

### 2.3.4 ด้านจรรยาบรรณ

1) เคร่งครัดเกี่ยวกับระเบียบวินัย 2) เน้นการมีมารยาท การประหยัด 3) ตรงต่อ เวลายุติธรรม เสียสละ ซื่อสัตย์ 4) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ 5) มีความเมตตาต่อศิษย์อย่างเท่าเทียมกัน และ 6) เคารพในสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียน ไม่พูดเหน็บแนมศิษย์ เมื่อลูกศิษย์ทำผิดจะตำหนิโดยใช้เหตุผล และแสดงออกถึงความรัก ความปรารถนาดี

### 2.3.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์

1) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครูและนักเรียน 2) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้ปกครอง 3) ไปเยี่ยมบ้านพบผู้ปกครองที่บ้าน และ 4) ช่วยแนะแนวทางการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา แนะนำแนวทางการเรียนให้ประสบความสำเร็จ ช่วยหาที่เรียนต่อให้กับนักเรียนหลังจบการศึกษา

## 2.4 คุณลักษณะที่ประทับใจของอาจารย์อุดมศึกษา

ผลการวิเคราะห์คำตอบของผู้เรียน สามารถจัดกลุ่มคุณลักษณะได้ 5 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะ ส่วนตน การสอน วิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์

### 2.4.1 คุณลักษณะส่วนตน

1) จำชื่อ และบุคลิกของนักศึกษาแต่ละคนได้ มีความสนิทสนมและเป็นกันเองกับ นักศึกษา ทำให้นักศึกษารู้สึกเป็นเพื่อน และไว้วางใจที่ขอคำปรึกษาได้ทุกเรื่อง เต็มใจให้คำแนะนำและข้อคิด

แนะแนวทางในการประกอบอาชีพ และช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหา 2) ให้กำลังใจเมื่อนักศึกษาผิดหวังและท้อแท้ สอดแทรกกระตุ้นให้สู้กับปัญหาไม่ได้ท้อถอย 3) ช่างสังเกต สนใจการแสดงออกของนักศึกษา และมีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของนักศึกษา โดยเฉพาะขณะเรียนและใส่ใจในรายละเอียดในผลงานของนักศึกษา 4) มีบุคลิกภาพดี สุภาพเรียบร้อยเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งการแต่งกาย การพูดจา และเป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตที่ดี เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ วางตัวได้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ และ 5) อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใสตลอดเวลา แต่แฝงไว้ด้วยความเอาใจจริงเอาใจ

#### 2.4.2 ด้านการสอน

1) สอนเข้าใจง่าย อธิบายจะฉานและใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสอน 2) ผลักดันให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหลายๆ อย่าง 3) มีความอดทนในการอธิบายให้นักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อให้เข้าใจในบทเรียนและมีทักษะในการเรียน ทักษะภาษา 4) สอนสนุก ไม่เครียด ทำให้นักศึกษาลำบากถาม และ 5) ฝึกให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์ ทั้งเรื่องเนื้อหาความรู้ และจริยธรรม

#### 2.4.3 ด้านวิชาการ

1) มีความรู้ในเนื้อหา เทคนิคการสอน จิตวิทยา การวัดผล ประเมินผล สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ใฝ่หาความรู้ สังเกต ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอและ 3) ติดตามข่าวสารตลอดเวลา

#### 2.4.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์

1) มีมนุษยสัมพันธ์ดี และ 2) ชอบช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยเหลือสังคม

### 3. เหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนประทับใจครู/อาจารย์

ผลการวิเคราะห์ข้อเขียนของผู้เรียนที่เล่าถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ประทับใจ และภาพเหตุการณ์นั้นยังชัดเจนมาจนถึงปัจจุบันมีหลากหลายลักษณะได้นำเสนอแยกตามระดับชั้น ทั้งนี้ระดับอนุบาลศึกษาผู้เรียนมิได้นำเสนอไว้

#### 3.1 เหตุการณ์ที่ผู้เรียนประทับใจครูระดับประถมศึกษา

1) ใช้วิธีลงโทษเด็กที่ทำผิดที่ทำให้เด็กเกิดความสำนึกผิด และหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเอง (ไม่ใช่วิธีเขี่ยนตี) 2) สร้างบรรยากาศห้องเรียนให้น่าสนใจ ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายทำให้เด็กเข้าใจเนื้อหา และชวนให้คิดเพื่อใช้ปฏิภาณ ไหวพริบ และ 3) แสดงออกถึงความเมตตา ห่วงใย เชื้ออาหาร และเข้าช่วยเหลือเมื่อเด็กมีปัญหาทั้งด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว คอยติดตามถามไถ่เอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เสียสละเวลาเพื่อสอนพิเศษหลังเลิกเรียน

### 3.2 เหตุการณ์ที่ทำให้ประทับใจครูระดับมัธยมศึกษา

1) เป็นครูที่ปรึกษาที่ให้ความสนใจเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในทุกๆ เรื่องช่วยต่อความรู้เพื่อสอบแข่งขันเรียนต่อ แนะนำสิ่งที่ดีให้แก่ นักเรียน 2) เมื่อนักเรียนทำผิด ครูไม่เสนอฝ่ายปกครองทันที แต่จะพบพูดคุยกับนักเรียนด้วยเหตุผลให้นักเรียนยอมรับในการผิด และพิจารณาเลือกทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนแทนการลงโทษของฝ่ายปกครอง และ 3) นักเรียนมีโอกาสทำงานกับครูอย่างใกล้ชิด ทำให้ได้เรียนรู้และได้รับการดูแลจากคุณครูในทุกเรื่องๆ มีบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น เช่น เล่นดนตรี เล่นกีฬา ทำโครงการงานวิทยาศาสตร์

### 3.3 เหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนประทับใจอาจารย์ ระดับอุดมศึกษา

1) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา เอาใจเอาใจใส่ลูกศิษย์ทุกคนที่มีความแตกต่างกันให้กำลังใจ และให้คำปรึกษาเพื่อให้ลูกศิษย์มีความมั่นใจในการเรียน และทำกิจกรรมต่างๆ 2) เป็นอาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่ไปเยี่ยมและให้คำแนะนำให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักศึกษามีความอบอุ่นใจในการปฏิบัติงาน และ 3) อาจารย์จัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายน่าสนใจ มีการจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักศึกษาร่วมกันใช้ความสามารถเชิงวิเคราะห์ ค้นหาทฤษฎีมาอ้างอิงในเนื้อหาที่เรียน สรุปความเข้าใจประเด็นสำคัญจากการศึกษาค้นคว้า แล้วใช้ทฤษฎีวิเคราะห์เรื่องที่ได้อ่านศึกษาค้นคว้า

### อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่าครูระดับมัธยมศึกษาเป็นครูกลุ่มใหญ่ที่ผู้เรียนมีความประทับใจ อาจเป็นเพราะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มที่พบกับปัญหาหลายๆ ด้าน ทั้งปัญหาการเรียนในรายวิชาต่างๆ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาทางสังคม ซึ่งต้องการที่ปรึกษาที่ตนไว้วางใจ และในการเรียนและทำกิจกรรมต่างๆ ได้มีโอกาสพบถึงครูหลายคน เพราะมีการเรียนรายวิชาต่าง ๆ กันครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน ประกอบกับครูก็มีความเอาใจใส่ และพร้อมให้ความช่วยเหลือ นักเรียนจึงได้มีโอกาสเรียนรู้ คุณลักษณะต่างๆ ของครู จนเกิดความประทับใจ สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเรียนในระดับมัศึกษานั้นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของชีวิต การเรียนจะเปลี่ยนถ่ายจากระดับมัธยมศึกษา สู่ระดับอุดมศึกษา ซึ่งนักเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างมาก ซึ่งต้องแสวงหาครูที่จะเป็นที่ปรึกษาจะช่วยให้นำพาตนเองสู่ความสำเร็จมีโอกาสก้าวไปสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้

2. คุณลักษณะของครูที่ผู้เรียนประทับใจในทุกๆ ระดับชั้นเรียน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาที่เป็นคุณลักษณะร่วมคือ คุณลักษณะส่วนตน การสอน วิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ ยังคงเป็นคุณลักษณะที่มีการคาดหวังเดิมดังที่ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2529, 106-113) ได้สรุปสิ่งที่เป็นความดีของครูที่ประทับใจศิษย์ 4 ประการได้แก่ เป็นคนใจดีรักเด็ก เป็นคนมีความรู้ดี เป็นคนมีความประพฤติดี และมีเทคนิคการสอนดี ซึ่งตรงกับความคิดของ สุวัฒน์ นิยมคำ (2552) กล่าวว่าครูต้องเป็นครูเก่ง และ ดี ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้านคือ เก่งวิชาที่สอน (สุวิชาโน) เก่งทางการสอน (สุสาธโน) ดีในการปฏิบัติงาน (สุปฏิบัติโน) และดีด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู (สุปฏิบัติโน) ดีในความเป็นพลเมืองดี (สุปราโน)

3. สำหรับผลงานวิจัยครั้งนี้ได้พบคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นคุณลักษณะที่รวมอยู่ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู ส่วนความประทับใจตัวครูในระดับประถมศึกษาพบว่า คุณลักษณะด้านกิจกรรมโรงเรียน เป็นคุณลักษณะที่ผู้เรียนมีความประทับใจชัดเจนขึ้นกว่าในระดับชั้นอื่นอาจจะเป็นเพราะครูในระดับประถมศึกษา ต้องมีส่วนรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนทุกกิจกรรม แม้แต่การสอนครูยังต้องสอนทุกวิชา และเมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมใด ๆ ครูจะนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมด้วย นักเรียนจึงได้เรียนรู้คุณลักษณะของครูในด้านนี้ ซึ่งอาจเป็นคุณลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี

## สรุป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าครูที่นักเรียนมีความประทับใจกลุ่มใหญ่เป็นครูที่เคยสอนในระดับมัธยมศึกษา ครูที่เคยสอนระดับประถมศึกษาอยู่ในความประทับใจของผู้เรียนบางคน นานมากกว่า 20 ปี จะเป็นครูที่สอนต่อเนื่องมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษา สำหรับคุณลักษณะที่ผู้เรียนประทับใจในทุกระดับชั้น มี 5 ด้าน คือ คุณลักษณะส่วนตัว การสอน วิชาการ จรรยาบรรณ และมนุษยสัมพันธ์ ส่วนเหตุการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนมีความประทับใจ คือการช่วยเหลือลูกศิษย์ที่มีปัญหา เป็นที่ปรึกษาได้ทุกเรื่อง มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูกศิษย์ ครูได้แสดงให้เห็นถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ จนประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมและโครงการ

และจากการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้นักศึกษาระลึกถึงคุณครูที่ตนประทับใจ ดังที่นักศึกษาเขียนข้อความระลึกถึงคุณครูที่ตนประทับใจว่า “ขอบคุณในงานชิ้นนี้ทำให้ดิฉันได้มีโอกาสระลึกถึงพระคุณของครูท่านหนึ่งที่ดิฉันมีความประทับใจต่อท่านเป็นอย่างมาก” ข้อเขียนของนักศึกษาอีกคนหนึ่งเขียนว่า “ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีให้กันเสมอมาทำให้ฉันมุ่งมั่นมีความฝันอยากเป็นครูที่ดีเหมือนกับท่าน และจะมุ่งมั่นตั้งใจถ่ายทอดประสบการณ์วิชาความรู้ให้กับศิษย์ของฉัน เพื่อเป็นคนดีในสังคมต่อไป” นอกจากนี้การนำเสนอรายชื่อ “ครูดีในดวงใจศิษย์” เป็นการให้กำลังใจคุณครูในการปฏิบัติหน้าที่ครู เมื่อครูทราบว่าท่านเป็นครูที่ศิษย์ประทับใจระลึกถึง ทำให้ท่านมีความรู้สึกปลื้มใจ และภูมิใจในการทำหน้าที่ครูต่อไป ซึ่งจากการวิจัยนี้เป็นการยืนยันว่า คุณลักษณะของครูยังคงไม่เปลี่ยนไปจากเดิม คือ ครูต้องเป็นทั้งครูเก่งและครูดี ครูเก่งคือเก่งวิชา และเก่งสอน ครูดี คือ ปฏิบัติหน้าที่ครูดี และเป็นพลเมืองดี รวมทั้งมีคุณลักษณะของครูที่เป็นผลจากการเรียนรู้โดยการสังเกตได้ซึ่งเป็นผลของการวิจัยครั้งนี้ เป็นภาพที่ปรากฏจริง มิใช่เป็นเพียงความคาดหวังหรือความฝัน แสดงถึงคุณลักษณะของครูดีที่มีอยู่จริงซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู จะนำไปเป็นมาตรฐานของการเป็นครูดีที่ปฏิบัติได้

สำหรับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ครูอยู่ในโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ ที่มาศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพครู น่าจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาตนเองในการประกอบวิชาชีพครู โดยยึดภาพของครูที่ตนประทับใจเป็นต้นแบบ

## เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2539). การศึกษาคือยาหม้อใหญ่. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟ เพรส.

วีรเริงรอง รัตนวิไลสกุล. (2545). การศึกษาคุณลักษณะครูพึงประสงค์ของนักศึกษาและอาจารย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา. 25(2), 149-165.

สุวัฒน์ นิยมคำ . (2552). แนวคิดในการสร้างบัณฑิตครูที่ดีมีศักยภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในอนาคต. [เอกสารอัดสำเนา]. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.